

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตามลำดับต่อไปนี้

1. เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

- 1) วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย
- 2) หลักการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย
- 3) กิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยของสถาบันเทคโนโลยี

ราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ จังหวัดเชียงใหม่

4) ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยของนักศึกษา

4.1) ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยของนักศึกษา

4.2) ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยของนักศึกษา

5) ประโยชน์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

6) การประเมินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. วัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

กิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณลักษณะการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยของผู้เรียน มีผู้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยไว้ดังนี้

วัฒน์ สมประเสริฐ (2529, หน้า 19) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยมีดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย และความเป็นพลเมืองดีของชาติ
 - 2) เพื่อให้เด็กรู้จักนำตนเองและบังคับตนเอง
 - 3) เพื่อให้มีความร่วมมืออันดีต่อกัน
 - 4) เพื่อให้นักเรียนค้นพบความสามารถพิเศษ ความถนัด และความสนใจของตนเอง ได้ฝึกฝน และพัฒนาความสามารถนั้นๆ ให้มียิ่งขึ้นไปด้วย
 - 5) เพื่อก่อให้เกิดวินัยที่ดี ส่งเสริมให้นักเรียนเคารพกฎข้อบังคับต่างๆ ในสังคมที่ตนอยู่และวางตนให้ดีในสังคม
 - 6) เพื่อให้นักเรียนมีความสามัคคีในหมู่คณะ รักโรงเรียน หยิ่งในเกียรติของโรงเรียนและมีขวัญดี
 - 7) เป็นการส่งเสริมทักษะต่างๆ เช่น ทักษะในการเป็นผู้นำการทำงานร่วมกัน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และเกิดความสุขสนทนที่ได้ทำงานตามความสนใจของตน
 - 8) เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียนเอง
 - 9) ส่งเสริมพัฒนาการด้านบุคลิกภาพ มีความรับผิดชอบและรู้จักเคารพบุคคลอื่น
 - 10) เพื่อช่วยให้หลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ช่วยให้บรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษาอย่างแท้จริง
 - 11) ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้วิชาต่างๆ ในหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น
 - 12) ช่วยให้นักเรียนได้ใช้เวลาว่างอย่างมีประโยชน์และมีประสิทธิภาพ
- พรรณาภรณ์ อพิษฐพงษ์ (2534, หน้า 13) ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ไว้ดังนี้
- 1) เพื่อเสริมความรู้ และประสบการณ์เพิ่มเติมจากการเรียนวิชาต่างๆ
 - 2) เพื่อให้โอกาสนักเรียนได้ร่วมทำกิจกรรมด้านสังคม เป็นการเสริมสร้างให้รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี
 - 3) เพื่อให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามความต้องการ ความสนใจ และความถนัดของแต่ละบุคคล อันจะเป็นแนวทางในการสำรวจความสนใจในอาชีพของตนได้
 - 4) เพื่อเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคี มีระเบียบวินัย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักช่วยเหลือผู้อื่น และรู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์

5) เพื่อให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และเลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยมีวัตถุประสงค์คือ เพื่อให้ นักเรียนได้ทำกิจกรรมตามความต้องการ ความถนัด และความสนใจของตน รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็น ประโยชน์ ได้พัฒนาลักษณะการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความรับผิดชอบ มีความสามัคคี มีระเบียบ วินัย มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเข้าใจตนเองและผู้อื่น สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม ได้พัฒนาความรู้และประสบการณ์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครู กับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน รวมทั้งก่อให้เกิดความจงรักภักดีต่อสถาบันต่างๆและเลื่อมใสใน การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2. หลักการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

เนื่องจากกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อผู้เรียน ดังนั้น ผู้ที่จัดจะต้องพยายามจัดเพื่อให้เกิดประโยชน์กับผู้เรียนมากที่สุด มีนักวิชาการหลายท่านที่ได้ กล่าวถึงหลักการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเช่น

อดิพล เปียทอง (2531, หน้า 7-8) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อให้เกิด ประโยชน์ต่อผู้เรียนมากที่สุด ควรมีหลักในการจัดดังนี้

- 1) การจัดกิจกรรมควรให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการ โดยครูเป็นเพียงผู้คอยให้คำแนะนำ
- 2) การจัดกิจกรรมจะต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอนและชัดเจน
- 3) การจัดกิจกรรมต้องสนองต่อความสนใจและความถนัดของผู้เรียน
- 4) ควรมีการจัดกิจกรรมอย่างพอเหมาะพอดี และให้มีความสำคัญเทียบเท่ากับการจัด การเรียนการสอน

5) ผู้ที่รับผิดชอบซึ่งได้แก่ ผู้บริหารและอาจารย์ฝ่ายกิจกรรม จำเป็นจะต้องเป็นผู้รู้และมี ประสบการณ์ในเรื่องนี้เป็นอย่างดี

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2535, หน้า 7-8) ได้เสนอหลักสำคัญ 3 ประการ ในการ จัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรคือ

- 1) ส่งเสริมให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นอย่างมีอิสระในการจัดทำแผนการจัดกิจกรรมร่วมกับครูที่ปรึกษากิจกรรม และให้สามารถจัดกิจกรรมในลักษณะที่ผู้เรียนสนใจและต้องการ

2) ให้ผู้เรียนมีโอกาสเลือกกิจกรรมในแต่ละภาคเรียนได้หลากหลาย และไม่ควรส่งเสริมให้เลือกกิจกรรมซ้ำกันมากเกินไป

3) ให้ผู้เรียนเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรม และสรุปผลงานหรือผลการเข้าร่วมกิจกรรมในทุกภาคเรียน

ชุดิมา วัฒนะศิริ (2539, หน้า 8) ได้กล่าวว่า การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรควรมีหลักการคือ

1) กิจกรรมที่จัดต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่ชัด โดยคำนึงถึงจุดมุ่งหมายทั่วไปของสถานศึกษา และหลักสูตรรวมไปด้วย

2) กิจกรรมที่จัดควรอยู่ภายใต้คำแนะนำ และการดูแลของครูอาจารย์ที่ปรึกษา ส่วนการดำเนินงานเป็นหน้าที่ของผู้เรียน

3) กิจกรรมที่จัดควรเป็นไปตามความสนใจ ความต้องการ และความสามารถของผู้เรียน โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึง และด้วยความสมัครใจพร้อมทั้งให้ความเพลิดเพลินไปด้วย

4) การจัดกิจกรรมควรให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนในห้องเรียน และให้เหมาะสมกับสภาพของโรงเรียนและสังคม

5) ทางโรงเรียนควรมีงบประมาณและอุปกรณ์ในการจัดอย่างเพียงพอและเหมาะสม

6) กิจกรรมที่จัดควรให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน และควรมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง

หลักการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น สามารถสรุปเป็นแนวทางสำหรับการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ได้ดังนี้คือ การจัดกิจกรรมต้องมีจุดมุ่งหมายที่แน่นอน การจัดกิจกรรมต้องเป็นไปตามความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ให้โอกาสแก่ผู้เรียนได้เลือกกิจกรรมอย่างหลากหลาย ให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินการจัดภายใต้คำแนะนำของครูที่ปรึกษาและต้องมีการประเมินผลการจัดกิจกรรมทุกครั้ง ผู้บริหารและคณะครูที่ปรึกษาต้องเป็นผู้รู้และมีประสบการณ์เพียงพอ โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรเทียบเท่าการจัดการเรียนการสอนและให้การสนับสนุนด้านงบประมาณและอุปกรณ์ที่เพียงพอ

3. กิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ จังหวัดเชียงใหม่

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษากิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย 4 กิจกรรมที่สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ จังหวัดเชียงใหม่ ได้จัดขึ้นในทุกปี การศึกษาคือ

1) กิจกรรมการเลือกตั้งนายกสโมสรมักศึกษา เป็นกิจกรรมที่ทางสถาบันได้ร่วมกับสโมสรมักศึกษาจัดขึ้นทุกปี ในปลายเดือนธันวาคม ซึ่งการจัดกิจกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนา นักศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในการมีวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยด้วยการปฏิบัติจริง เพื่อให้ นักศึกษาเป็นสมาชิกที่ดีของสถาบันและชุมชน โดยให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบในหน่วยงานหรือ องค์การที่ตนเป็นสมาชิก เพื่อจัดประสบการณ์ชีวิตในโรงเรียนให้มีสภาพใกล้เคียงกับสภาพชีวิตจริง เพื่อให้โอกาสนักศึกษาได้เรียนรู้วิธีแก้ปัญหาในเรื่องที่นักศึกษาสนใจและในปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับ นักศึกษาอย่างแท้จริง เพื่อให้นักศึกษาได้รับการฝึกฝนอบรมและมีประสบการณ์ในการเป็นตัวแทน ในระบอบประชาธิปไตย โดยให้มีสิทธิมีเสียงในการดำเนินงานต่างๆของสถาบัน โดยเฉพาะในเรื่องการ จัดกิจกรรมต่างๆของนักศึกษาเอง และเพื่อช่วยให้นักศึกษามีความเจริญงอกงามทางการศึกษาอย่าง เต็มที่ วิธีดำเนินการคือ สโมสรมักศึกษাজัดประชุมวางแผนกำหนดแนวทางการจัดการเลือกตั้ง เปิดรับ สมัครผู้สนใจสมัครเลือกตั้งเป็นนายกสโมสรมักศึกษา ประสานงานกับคณะกรรมการคณะวิชาต่างๆ เพื่อจัดทำหน่วยเลือกตั้งพร้อมกำหนดเจ้าหน้าที่ดูแลรับผิดชอบ ประชาสัมพันธ์ให้นักศึกษาไปใช้สิทธิ ออกเสียงเลือกตั้ง ดำเนินการนับคะแนนเสียงที่รวบรวมจากหน่วยเลือกตั้งเพื่อสรรหาผู้ชนะและ ประเมินผลการจัดกิจกรรมโดยผู้รับผิดชอบโครงการคือ สโมสรมักศึกษา

2) กิจกรรมการแข่งขันกีฬากายในสถาบัน เป็นกิจกรรมที่ทางสถาบันได้ร่วมกับสโมสรมักศึกษาจัดขึ้นทุกปี ในกลางเดือนสิงหาคม ซึ่งการจัดกิจกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างสุขภาพ ของนักศึกษาให้สมบูรณ์แข็งแรง แสดงความสามารถในเชิงกีฬา เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เข้าร่วม กิจกรรมแบบประชาธิปไตย เสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ ให้นักศึกษามีน้ำใจเป็นนักกีฬา เพื่อคัดเลือกนักกีฬาสำหรับการแข่งขันกีฬาในโอกาสต่างๆ และเพื่อสืบสานประเพณีของวิทยาเขต วิธีดำเนินการจัดกิจกรรมคือ มีการจัดแบ่งนักศึกษาเป็น 6 กลุ่มสีคือ

สีแดง ประกอบด้วย คณะวิชาช่างไฟฟ้า, แผนกเลขานุการ

สีน้ำเงิน ประกอบด้วย คณะวิชาช่างโยธา, แผนกการตลาด

สีม่วง ประกอบด้วย คณะวิชาช่างเทคนิคสถาปัตยกรรม, แผนกพาณิชยการ(บ่าย),
การจัดการ

สีแดง ประกอบด้วย คณะวิชาเครื่องกล, แผนกพาณิชยการ(เช้า), การบัญชี

สีเขียว ประกอบด้วย คณะวิชาอุตสาหกรรม, การท่องเที่ยว, การบัญชี (เช้า+บ่าย)

สีเหลือง ประกอบด้วย คณะวิชาออกแบบ

ให้แต่ละกลุ่มสีจัดประชุม วางแผน และส่งนักกีฬาเข้าร่วมการแข่งขันพร้อมกองเชียร์ โดยในรอบแรกจะมีพิธีเปิดและทำการแข่งขันในสนามกีฬาของวิทยาเขต ส่วนในรอบชิงชนะเลิศ จะมีพิธีปิดและทำการแข่งขันที่สนามกีฬาสโมสรเชียงใหม่ 700 ปี ผู้รับผิดชอบโครงการคือ สโมสรนักศึกษา

3) กิจกรรมโครงการโรงเรียนสีขาว ภาค 1 เป็นกิจกรรมที่ทางสถาบันได้ร่วมกับนักศึกษา จัดขึ้นในวันที่ 26 มิถุนายนของทุกปี เนื่องจากวันดังกล่าวเป็นวันต่อต้านยาเสพติด วัตถุประสงค์ ในการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ รู้วิธีป้องกัน และสามารถให้คำแนะนำ ช่วยเหลือผู้เสี่ยงภัยต่อการใช้ยาบ้า ให้นักศึกษามีประสบการณ์ในการทำงานกลุ่มแบบประชาธิปไตย ให้นักศึกษาและผู้สนใจได้แสดงความคิดเห็น แจ่มเภาะแสด และถามคำถามข้อสงสัยในเรื่องยาเสพติด วิธีดำเนินการจัดกิจกรรมคือ นักศึกษาชมรมคลินิควัยรุ่นร่วมกับแผนกพยาบาลจัดประชุมและ วางแผนการจัดกิจกรรม ดำเนินการการตามแผนโดยการจัดบอร์ดนิทรรศการ แสดงดนตรีสากล ฉายวิดีโอ ส้ารวจความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ และประเมินผลการจัดกิจกรรม ผู้รับผิดชอบโครงการ คือ ชมรมคลินิควัยรุ่นและแผนกพยาบาล วิทยาเขตภาคพายัพ

4) กิจกรรมโครงการแห่เทียนจำนำพรรษา เป็นกิจกรรมที่ทางสถาบันได้ร่วมกับนักศึกษา จัดขึ้นทุกๆปี ในกลางเดือนกรกฎาคม โดยการจัดกิจกรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยสืบสานประเพณี อันดีงาม ให้นักศึกษามีศรัทธาและมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา และให้นักศึกษามีส่วนร่วมใน กิจกรรมกับทางสถาบันและสังคมในระบอบประชาธิปไตย วิธีดำเนินการจัดกิจกรรมคือ ให้คณะกรรมการนักศึกษาแต่ละคณะวิชาจัดประชุม วางแผน และร่วมออกแบบจัดทำรูปชบวนเทียนพรรษา ขอความร่วมมือจากนักศึกษาทุกแผนกวิชาช่วยชบวนแห่เทียนพรรษาเพื่อนำไปถวายวัดตามที่

ทางสถาบันกำหนด โดยมีผู้รับผิดชอบโครงการคือ คณะกรรมการนักศึกษาคณะวิชาต่างๆ

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

4.1 ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยของสถาบันศึกษาจะประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้หรือไม่ สามารถสังเกตจากการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของผู้เรียนเป็นสำคัญ มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเช่น วัฒน สมประเสริฐ (2529, หน้า 47-50) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้แก่

- 1) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ
- 2) การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมตลอดกระบวนการ ตั้งขึ้นวางแผน ขั้นตอนดำเนินการ และขึ้นประเมินผลกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนได้รับรู้ความเป็นมา และความเป็นไปของกิจกรรมนั้นๆ
- 3) ความพร้อมทางด้านงบประมาณ อุปกรณ์ และสถานที่ที่ใช้จัดกิจกรรม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเลือกกิจกรรมที่สามารถให้ประสบการณ์และประโยชน์แก่ตัวผู้เรียนสูงสุด
- 4) มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมทั้งก่อนงาน ระหว่างงาน และหลังงาน ก่อนงานอาจจะเรียกร้องเชิญ ระหว่างงานอาจจะอำนวยความสะดวกหรือชี้แนะรายละเอียดของกิจกรรม หลังงานควรเป็นการแสดงด้วยรางวัล เกียรติบัตร หรือภาพถ่าย การประชาสัมพันธ์ทุกกระยะทำนองนี้ จะเป็นการช่วยปูทางให้มีผู้เข้าร่วมในกิจกรรมมากขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2532, หน้า 109) ได้กล่าวถึงสิ่งที่มีผลต่อการเข้าร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของนักเรียน เช่น

- 1) การสนองต่อความต้องการของผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมนั้นต้องจัดขึ้นโดยสนองต่อความต้องการและความสนใจของผู้เรียนอย่างแท้จริง
- 2) กิจกรรมได้รับการยอมรับสนับสนุนจากสังคม ไม่เป็นกิจกรรมที่ขัดต่อวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม
- 3) กิจกรรมส่งเสริมอุดมการณ์ประชาธิปไตย ให้นักเรียนมีสิทธิเสรีภาพในการดำเนินการจัดกิจกรรมภายใต้คำแนะนำของครูที่ปรึกษา

พรรณนาภรณ์ อพิษฐพงศ์ (2534, หน้า 26) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลช่วยให้ผู้เรียนเข้าร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรได้แก่

- 1) ความมุ่งหมายของกิจกรรม ต้องเป็นการสร้างสรรค์คุณภาพชีวิตและสังคมของผู้เรียน
- 2) กิจกรรมต้องอยู่ในความสนใจของผู้เรียน
- 3) กิจกรรมนั้นต้องเป็นการสร้างเสริมการเรียนรู้การสอนวิชาในหลักสูตร
- 4) ต้องสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ๆ

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2535, หน้า 482) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรของผู้เรียน ได้แก่

- 1) ลักษณะของโครงการกิจกรรม โครงการกิจกรรมที่จัดขึ้นต้องสนองตอบความสนใจที่แตกต่างกันของผู้เรียน สนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างกันทั้งเด็กหญิงเด็กชาย พัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์ ช่วยให้ผู้เรียนเฉลี่ยฉลาดและมีความสามารถมากขึ้น
- 2) ระบบการให้รางวัลตอบแทน เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนทั้งหมดได้รับรางวัลตอบแทนตามกฎหมายที่วางไว้ และมีการเผยแพร่ความสำเร็จของผู้เรียนในลักษณะต่างๆ ให้เป็นที่ยอมรับของคนทั่วไป

3) สิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรมต้องทำให้เกิดสภาพแวดล้อมที่ไม่เป็นรูปแบบมากนักช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสทำกิจกรรมที่เป็นอิสระมากกว่าในชั้นเรียน

4) ลักษณะการเรียนรู้ กิจกรรมต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ จากปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงได้สรุปเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1) ความมุ่งหมายของกิจกรรม ได้แก่ การสร้างสรรค์คุณภาพชีวิตและสังคมของผู้เรียน การสร้างเสริมการเรียนรู้การสอนวิชาในหลักสูตร และส่งเสริมอุดมการณ์ประชาธิปไตย

2) ลักษณะของโครงการกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่จัดต้องตอบสนองต่อความสนใจของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมตลอดกระบวนการ ตั้งแต่ขั้นวางแผน ขั้นดำเนินการ และขั้นประเมินผล และพัฒนาทักษะมนุษยสัมพันธ์ของผู้เรียน

3) เหตุผลส่วนตัวของนักศึกษา ได้แก่ เป็นคนชอบเรียนรู้ในสิ่งใหม่ๆ ได้รับการสนับสนุนจากผู้ปกครองและครู ชอบความมีอิสระในการปฏิบัติกิจกรรมที่มีมากกว่าในชั้นเรียน

4) เหตุผลอื่นๆ ได้แก่ มีความพร้อมด้านงบประมาณ อุปกรณ์และสถานที่จัดกิจกรรม มีการเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมกิจกรรมทั้งหมดได้รับรางวัลตอบแทนตามกฎต่างๆที่วางไว้

5) การประชาสัมพันธ์ ได้แก่ มีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมทั้งก่อนงาน ระหว่างงาน และหลังงาน

4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

ในบางครั้งการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยอาจไม่ประสบผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ โดยสาเหตุที่สำคัญประการหนึ่งนั้นเกิดจากการขาดการสนับสนุนในการเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมของผู้เรียน ซึ่งมีนักวิชาการหลายท่านที่กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการไม่เข้าร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของผู้เรียน เช่น

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2535, หน้า 495-496) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการไม่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรของผู้เรียน ได้แก่

- 1) การเข้าร่วมกิจกรรมต้องถูกจำกัดโดยผลการเรียนของผู้เรียน
- 2) ครูอาจารย์และผู้ปกครองไม่ค่อยสนับสนุนให้เข้าร่วมในกิจกรรม
- 3) ครูที่ปรึกษากิจกรรมไม่มีคุณภาพและขาดความสนใจในกิจกรรม
- 4) มีการบีบบังคับจากโรงเรียนให้เข้าร่วมกิจกรรม
- 5) ผู้เรียนมีความเข้าใจที่บิดเบือนต่อเป้าหมายในการจัดกิจกรรม โดยเฉพาะกิจกรรม

ทางด้านกีฬา ส่วนใหญ่จึงมองว่ากิจกรรมมักทำให้เกิดความแตกแยก

กาญจนา คุณารักษ์ (2535, หน้า 352) ได้กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร ได้แก่สิ่งเหล่านี้คือ

- 1) ปัญหาเรื่องความมุ่งหมายของกิจกรรมที่จัดไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ผู้เรียนไม่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมได้
- 2) ปัญหาเรื่องรูปแบบในการจัดกิจกรรมที่ซ้ำซาก ไม่ส่งเสริมความก้าวหน้าและความรู้ความสามารถของผู้เรียน
- 3) ปัญหาเรื่องเวลา โดยช่วงเวลาที่ใช้จัดกิจกรรมยังไม่เหมาะสมและมีน้อยเกินไป
- 4) ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่าย โดยผู้เรียนที่มีฐานะยากจนมักไม่มีเงินเพียงพอต่อการจ่ายเงินสนับสนุนการจัดกิจกรรม

ชุดิมา วัฒนะศิริ (2539, หน้า 17) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรของผู้เรียน เช่น

- 1) การไม่เห็นคุณค่าในกิจกรรมของผู้เรียน
- 2) การขาดความมั่นใจในตนเองของผู้เรียน
- 3) ผู้เรียนมีภารกิจทางบ้านไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้
- 4) ผู้เรียนไม่ชอบ เกิดความเบื่อหน่าย เพราะคิดว่ายากเหมือนการเรียน

Frederick (1959, p.108) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลทำให้กิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่ได้รับความสนใจจากนักเรียนเท่าที่ควรคือ

- 1) เวลา โดยเวลาที่ใช้จัดกิจกรรมยังไม่เหมาะสมส่วนใหญ่เป็นช่วงที่นักเรียนไม่ว่าง ต้องไปทำงานหารายได้ กลับไปทำงานที่บ้าน และเวลาที่ใช้จัดมีน้อยเกินไป
- 2) ค่าใช้จ่าย โดยนักเรียนบางกลุ่มไม่มีเงินจ่ายร่วมกิจกรรม
- 3) การไม่กล้าแสดงออก โดยนักเรียนบางคนเป็นคนเก็บตัว ขี้อาย จึงไม่อยากเข้าร่วมกิจกรรม
- 4) ที่พัก นักเรียนบางคนมีที่พักอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน จึงต้องรีบเดินทางกลับและไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้
- 5) การมองไม่เห็นในคุณค่าของกิจกรรมของผู้เรียน จึงทำให้ผู้เรียนมองว่ากิจกรรมต่างๆ ที่จัดอยู่นั้น ไม่มีประโยชน์ต่อการเรียนของตัวเอง

จากปัจจัยที่มีผลต่อการไม่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงได้สรุปเป็น ปัจจัยที่มีผลต่อการไม่เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

- 1) ความมุ่งหมายของกิจกรรม ได้แก่ จุดมุ่งหมายกิจกรรมไม่สัมพันธ์กับชีวิตจริง ผู้เรียนจึงไม่สามารถนำไปใช้พัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมได้ ไม่มีการกำหนดจุดมุ่งหมายไว้อย่างชัดเจนทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่บิดเบือน
- 2) ลักษณะของโครงการกิจกรรม ได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมถูกจำกัดโดยผลการเรียน มีการบีบบังคับจากโรงเรียนให้เข้าร่วมกิจกรรม และกิจกรรมมีการจัดที่ซ้ำซาก
- 3) เหตุผลส่วนตัวของนักศึกษา ได้แก่ ไม่กล้าแสดงออก ขาดการสนับสนุนจากครูและผู้ปกครอง การมองไม่เห็นในคุณค่าของกิจกรรม

4) เหตุผลอื่นๆ ได้แก่ ผู้เรียนไม่มีเงินจ่ายร่วมกิจกรรม มีที่พักอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน เวลาที่จัดกิจกรรมยังไม่เหมาะสม ครูที่ปรึกษากิจกรรมไม่มีคุณภาพและขาดความสนใจในกิจกรรม

5) การประชาสัมพันธ์ ได้แก่ กิจกรรมขาดการประชาสัมพันธ์

5. ประโยชน์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

กิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย ถ้ามีการจัดได้ถูกต้องเหมาะสมตามหลักการแล้ว จะมีประโยชน์อย่างยิ่ง มีนักวิชาการที่กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรดังต่อไปนี้

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2531, หน้า 458-461) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีหลายประการ ดังนี้

1) ช่วยพัฒนาภาวะผู้นำและความสามารถในการตัดสินใจให้แก่นักเรียน เพราะนักเรียนมีโอกาสดำเนินงานและวางแผนการจัดกิจกรรมอย่างอิสระ

2) ช่วยพัฒนาความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์อย่างอบอุ่นกับเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ เพราะนักเรียนสามารถได้เรียนรู้แนวทางการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยไม่ถูกควบคุมอย่างเข้มงวด

3) เป็นการพัฒนาสติปัญญาและความสามารถหลายๆอย่างให้แก่นักเรียน ซึ่งการสอนในชั้นเรียนปกติไม่สามารถกระทำได้อย่างทั่วถึง

4) ช่วยพัฒนาความสนใจใหม่ๆให้เกิดขึ้นกับนักเรียน เพราะนักเรียนมีโอกาสที่จะทำงานร่วมกับผู้ใหญ่ ผู้ซึ่งสามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจในสิ่งใหม่ๆ และได้ทำงานอดิเรกชนิดใหม่ๆ ที่ชั้นเรียนปกติมีอาจกระทำได้อย่างทั่วถึง

5) ช่วยพัฒนาให้นักเรียนเป็นผู้มีความกระตือรือร้นได้คิดริเริ่มสิ่งใหม่ๆ ได้ตามพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาได้อย่างเต็มที่

6) นักเรียนได้มีโอกาสฝึกการให้บริการแก่คนอื่นฯ ขณะจัดกิจกรรมซึ่งต่างฝ่ายต่างต้องช่วยเหลือและให้บริการซึ่งกันและกัน กิจกรรมจึงสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

Frederick (1959, pp. 51-52) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรไว้ 8 ประการคือ

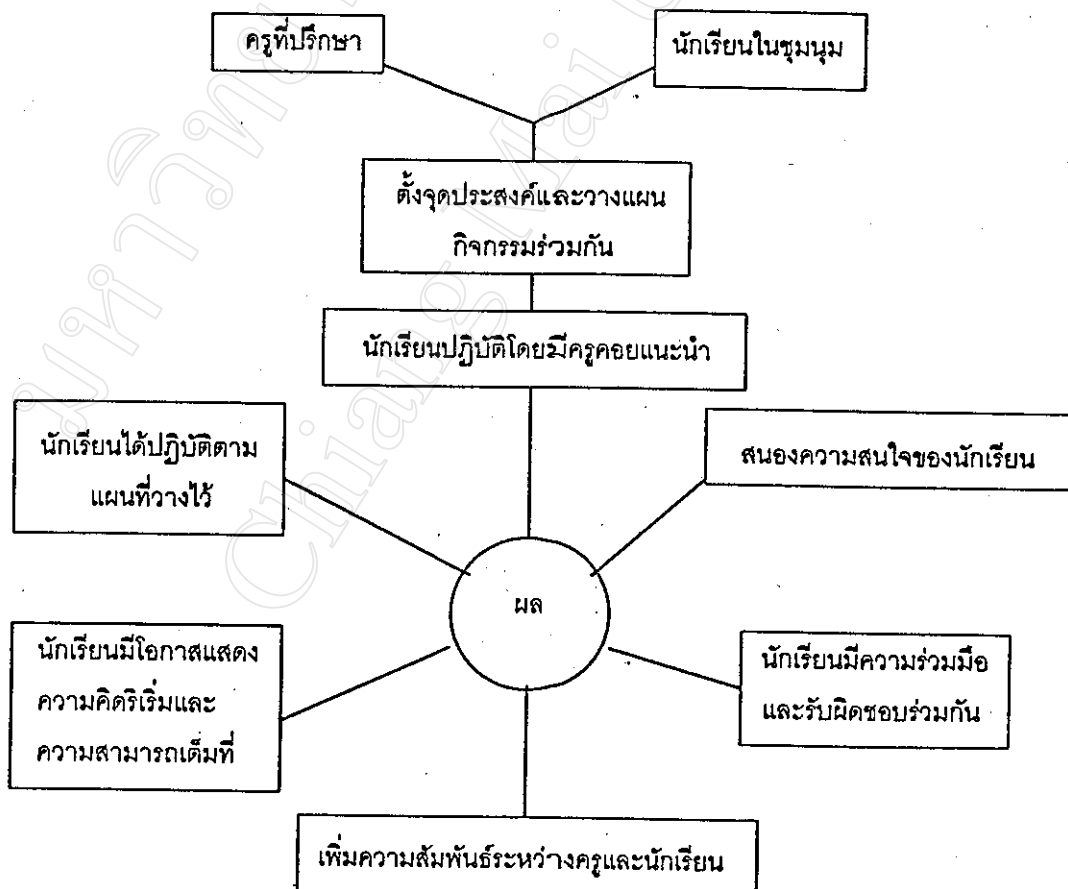
1) เป็นการเตรียมตัวผู้เรียนเพื่อการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย

2) เป็นการส่งเสริมความมีระเบียบวินัยในตนเอง

3) เป็นการส่งเสริมให้รู้จักการทำงานร่วมกัน
 4) เป็นการช่วยเพิ่มพูน ความสนใจของผู้เรียนให้กว้างขวางขึ้น
 5) เป็นการสร้างความสำนึกในการปฏิบัติตามกฎ ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผนต่างๆของสถาบันและสังคม

- 6) เป็นการส่งเสริมและพัฒนาความสามารถพิเศษของผู้เรียน
 7) เป็นการส่งเสริมแรงขับ (Drive) ที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการศึกษา
 8) เป็นการส่งเสริมและพัฒนาความสามัคคีในโรงเรียน

ชุดิมา วัณณะศิริ (2539, หน้า 12) ได้เขียนถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร แก่ตัวนักเรียน หากมีการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามหลักการที่ถูกต้อง ดังนี้

แผนภูมิที่ 1 แสดงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

จากที่กล่าวมา ประโยชน์ของกิจกรรมเสริมหลักสูตรสามารถสรุปได้ดังนี้คือ ช่วยพัฒนาสติปัญญาและความสนใจในสิ่งใหม่ๆของผู้เรียน ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักการปรับตัวเข้ากับเพื่อนเพศเดียวกันและเพื่อนต่างเพศ รวมทั้งการปรับตัวในการทำงานร่วมกับผู้ใหญ่ได้อย่างเป็นธรรมชาติ ส่งเสริมความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ ช่วยพัฒนาภาวะผู้นำและความสามารถในการตัดสินใจในการดำเนินงานของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เตรียมตัวสำหรับการดำเนินชีวิตในสังคมประชาธิปไตย

6. การประเมินกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

การประเมินกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย เป็นการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในทุกขั้นตอนของการบริหารงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการประเมินหลังจากได้เริ่มมีการปฏิบัติงานไปแล้ว เป็นการตรวจสอบดูว่างานที่ทำไปแล้วนั้นมีความก้าวหน้าไปแค่ไหน มีปัญหาในการปฏิบัติอย่างไร บรรลุตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยปกติแล้วการประเมินกิจกรรมอาจทำได้ 3 ระยะ ดังที่ อำนาจ จันทรเป็น (2533, หน้า 3-4) ได้สรุปไว้ใน การประเมินกิจกรรมดังนี้

1) การประเมินก่อนเริ่มโครงการ หรือก่อนปฏิบัติงาน เป็นการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นถึงปัญหาความต้องการ และความจำเป็นในการจัดทำโครงการ ชี้วัดความสามารถขององค์กร ผลที่คาดว่าจะได้รับ รวมถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นตลอดจนปัจจัยแวดล้อมอื่นๆ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจดำเนินงาน

2) การประเมินระหว่างทำโครงการ หรือระหว่างดำเนินงาน เป็นการติดตามกำกับดูแลให้งานเป็นไปตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนดไว้ หากมีปัญหาอุปสรรคหรือข้อขัดข้องใดๆเกิดขึ้นจะสามารถแก้ไขได้ทัน่วงที

3) การประเมินหลังจากทำโครงการ หรือเมื่อโครงการสิ้นสุด เป็นการดูผลงานที่เกิดขึ้นว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ หรือไม่เพียงใด

ผู้ประเมินต้องมีความรู้ ความเข้าใจในขอบเขตเนื้อหาของสิ่งที่จะประเมินว่าจะครอบคลุมเนื้อหาส่วนใดบ้าง ทั้งนี้ ผู้ประเมินต้องประกอบด้วยบุคลากรหลายฝ่าย ทั้งคณะครูและนักเรียน เนื่องจากเป็นกิจกรรมที่ทำร่วมกัน ซึ่งนฤติ จารุยาวงศ์ (2528, หน้า 24) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในการประเมินผลกิจกรรมดังนี้

1) นักเรียนประเมินตนเอง และประเมินเพื่อนร่วมงานกิจกรรมตามจุดประสงค์การจัดกิจกรรม

2) ครูที่ปรึกษา ประเมินผลการทำงานของตนเองว่า ได้ผลตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ และประเมินการทำงานของนักเรียน โดยดูที่ผลงานของนักเรียนว่า สอดคล้องกับจุดประสงค์หรือไม่ จากการตรวจสอบแบบประเมินตนเอง แบบบันทึกการทำงานของนักเรียน และการสังเกตพฤติกรรม เพื่อใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ว่า ถ้าไม่ได้ผลเป็นเพราะสาเหตุจากครูที่ปรึกษาเอง หรือเป็นเพราะตัวนักเรียน เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหา

กาญจนา ศรีกาฬสินธุ์ (2535, หน้า 510-511) ได้กล่าวถึง ขอบเขตในการประเมินกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีดังนี้

- 1) โครงการกิจกรรมที่จัดขึ้น ได้ผลสมตามความมุ่งหมายหรือไม่
- 2) นักเรียนมีความสนใจเข้าร่วมในกิจกรรมมากน้อยเพียงใด
- 3) เกิดความเสมอภาคในการเข้าร่วมกิจกรรมระหว่างนักเรียนเพศชาย-หญิง, คนเรียนเก่ง-อ่อน เพียงใด
- 4) โครงการกิจกรรมมีการจัดระเบียบงานไว้ดีเพียงใด เช่น มีความมุ่งหมายชัดเจน มีที่ปรึกษาที่มีคุณสมบัติพร้อม มีคณะกรรมการเพื่อช่วยในการวางแผนนโยบายและแก้ปัญหา และมีการประเมินผลโครงการเพื่อนำไปสู่การพัฒนาโครงการหรือไม่
- 5) มีการอำนวยความสะดวกและความช่วยเหลือทางการเงิน เวลา และบุคลากรไว้อย่างเพียงพอหรือไม่

พรรณนาภรณ์ อพิษฐพงศ์ (2534, หน้า 26) ได้กล่าวถึง ขอบเขตของการประเมินกิจกรรมเสริมหลักสูตร ควรให้ครอบคลุมในเรื่องต่อไปนี้

- 1) กิจกรรมเป็นที่สนใจของนักเรียนในระดับนั้นหรือไม่
- 2) กลุ่มคนในสถานศึกษามีความเข้าใจในกิจกรรมนั้นเพียงใด
- 3) กิจกรรมนั้นจะสร้างเสริมการเรียนการสอนหรือไม่
- 4) กิจกรรมนั้นสามารถช่วยทำให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความเข้าใจที่เป็นรากฐานเพียงใด
- 5) กิจกรรมนั้นช่วยให้นักเรียนมีทักษะและประสบการณ์ที่กว้างขวางขึ้นหรือไม่
- 6) กิจกรรมนั้นช่วยพัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบของนักเรียนเพียงใด

7) กิจกรรมนั้นเป็นเครื่องช่วยทำให้นักเรียนเกิดความสนใจในสิ่งใหม่ๆ เพิ่มขึ้นหรือไม่
Deroche (1981, p. 205) ได้เสนอขอบเขตเนื้อหาที่ใช้ในการประเมินกิจกรรมเสริมหลักสูตร

มีดังนี้

- 1) เป้าหมายของโปรแกรมงานกิจกรรมนักเรียน
- 2) ความมุ่งหมายของกิจกรรมแต่ละอย่างในโปรแกรมงาน
- 3) โอกาสที่จัดให้แก่เด็กทุกคน
- 4) ชนิดของประสบการณ์ที่จัดไว้ให้นักเรียนในแต่ละกิจกรรม
- 5) จำนวนนักเรียนที่เข้าร่วมในแต่ละกิจกรรม
- 6) ทักษะของนักเรียน ครู และผู้ปกครองที่มีต่อกิจกรรมนักเรียน
- 7) การพิจารณาด้านการเงินที่ใช้ในกิจกรรมนักเรียน
- 8) ข้อจำกัดในส่วนประกอบต่างๆ เช่น การมีส่วนร่วม อาคารสถานที่ ความสนใจ ตลอดจนการช่วยเหลือแนะนำเพื่อปรับปรุงงาน
- 9) ขอบข่ายการทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรของโรงเรียนและบุคลากรของชุมชนเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย

จากขอบเขตของการประเมินกิจกรรมที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้สรุปเป็นขอบเขตของการประเมินกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยเพื่อให้อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมใช้ประเมินในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

- 1) ความมุ่งหมายของการจัดกิจกรรม มีเนื้อหา เช่น
 - 1.1) กิจกรรมประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายเพียงใด
 - 1.2) กิจกรรมนั้นช่วยสร้างเสริมการเรียนการสอนเพียงใด
 - 1.3) กิจกรรมนั้นช่วยให้นักศึกษาได้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ๆ เพียงใด
 - 1.4) กิจกรรมช่วยพัฒนาให้นักศึกษามีทักษะและประสบการณ์มากขึ้นเพียงใด
 - 1.5) กิจกรรมช่วยพัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบของนักศึกษาเพียงใด
- 2) ลักษณะการดำเนินงาน มีเนื้อหา เช่น
 - 2.1) นักศึกษามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดกิจกรรมมากน้อยเพียงใด
 - 2.2) เกิดความเสมอภาคในการเข้าร่วมกิจกรรมระหว่างนักศึกษาเพศชาย-หญิง, คนเรียนเก่ง-อ่อน เพียงใด

2.3) เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากรของโรงเรียนกับบุคลากรของชุมชน
 มากน้อยเพียงใด

2.4) มีการอำนวยความสะดวกและความช่วยเหลือทางการเงิน เวลา และบุคลากรไว้
 เพียงใด

2.5) ครูอาจารย์ และผู้ปกครองให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมเพียงใด

2.6) อาจารย์ที่ปรึกษากิจกรรมมีคุณสมบัติพร้อมที่จะช่วยเหลือการดำเนินการจัดกิจกรรม
 เพียงใด

3) การประเมินผลกิจกรรม มีเนื้อหา เช่น

3.1) มีการประเมินผลกิจกรรมที่จัดขึ้นมากน้อยเพียงใด

3.2) มีนักศึกษาสนใจเข้าร่วมกิจกรรมมากน้อยเพียงใด

3.3) นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินผลกิจกรรมมากน้อยเพียงใด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เนื่องจากงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนา
 ประชาธิปไตยยังไม่มีปรากฏโดยตรง ดังนั้น ผู้วิจัยได้รวบรวมงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางใน
 การศึกษา ดังต่อไปนี้

ชาญชัย เพ็ญกาญจน์ (2537) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “สภาพปัจจุบัน ปัญหา และ
 ความต้องการการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนม่งฟอร์ต
 วิทยาลัย” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการในการจัดกิจกรรมเสริม
 หลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนม่งฟอร์ตวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่ ประชากรที่ใช้
 ในการวิจัยคือ อาจารย์ที่ปฏิบัติหน้าที่ในการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 54 คน และ
 กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 185 คน ปีการศึกษา 2536 เครื่องมือที่ใช้คือ
 แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ด้านการวางแผนการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการมี
 การปฏิบัติระดับมาก ในเรื่องความหลากหลายของชุมนุมกิจกรรมที่จัดขึ้น การให้นักเรียนมีอิสระใน
 การจัดตั้ง หรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกในแต่ละชุมนุม ส่วนที่ปฏิบัติปานกลาง ในเรื่องความชัดเจนในการ
 ชี้แจงนโยบายและเป้าหมายในการจัด การให้นักเรียนมีส่วนร่วมการกำหนดจุดมุ่งหมายขอพบเข้าใน
 การจัดกิจกรรม และการจัดกิจกรรมตลอดทั้งปี ด้านการดำเนินงานพบว่า การปฏิบัติมากในเรื่อง

การตรวจเวลาเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน ส่วนที่ปฏิบัติในระดับปานกลางคือ การให้ความร่วมมือของสมาชิกที่มีต่อการปฏิบัติในแต่ละทาง การเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบวิธีในการทำกิจกรรม และส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ส่วนที่เห็นว่าปฏิบัติน้อยคือการเสียค่าใช้จ่ายของสมาชิกและการเชิญวิทยากรในชุมชนมาให้ความรู้แก่นักเรียน ด้านการประเมินผล ได้มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ในเรื่องกิจกรรมในชุมชนส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนกับนักเรียน กิจกรรมชุมชนทำให้นักเรียนสนุกเพลิดเพลิน ช่วยให้นักเรียนรู้จักการปรับตัว ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และช่วยส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูและนักเรียน

ในด้านปัญหาและความต้องการ ครูและนักเรียนเห็นว่าในการวางแผนการจัดกิจกรรมมีปัญหาและความต้องการในเรื่องความเหมาะสมของอาจารย์ที่ปรึกษากับจำนวนนักเรียน อาจารย์ที่ปรึกษาไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรม มีนักเรียนบางส่วนเห็นว่าการจัดกิจกรรมไม่เป็นไปตามความต้องการของนักเรียน ควรเพิ่มชุมชนให้มากขึ้น ส่วนในด้านการดำเนินงาน ครูและนักเรียนมีปัญหาและความต้องการในเรื่องสมาชิกชุมชนไม่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนบางส่วนเห็นว่าการจัดกิจกรรมไม่น่าสนใจ ต้องการที่จะไปศึกษานอกสถานที่ และในด้านการประเมินผล ครูและนักเรียนมีปัญหาและความต้องการในเรื่องเวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมมีน้อยเกินไป ต้องการให้การจัดกิจกรรม 2 คาบติดต่อกัน

ชัยยา ไซตติลล (2533) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การจัดสถานักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เขตกรุงเทพมหานคร” เพื่อศึกษาแนวคิดการจัดสถานักเรียน ศึกษาการจัดสถานักเรียน และศึกษาสภาพในการจัดสถานักเรียน ในทัศนะของผู้บริหาร ครูที่ปรึกษาสถานักเรียน ประธานสถานักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 103 คน ครูที่ปรึกษาสถานักเรียน จำนวน 103 คน ประธานสถานักเรียน จำนวน 103 คน ที่จัดการสอนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ทางด้านแนวคิดเกี่ยวกับการจัดสถานักเรียนเป็นส่วนใหญ่อยู่นี้อยู่ในระดับปานกลางและมาก และมีความเห็นว่าสถานักเรียนส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในระดับมาก รองลงมาสถานักเรียนช่วยฝึกฝนให้นักเรียนเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย ส่วนความเห็นที่ว่า ครูในหมวดสังคมศึกษาเท่านั้นควรมีบทบาทในการเป็นที่ปรึกษาสถานักเรียนนั้น มีความเห็นในระดับน้อย รูปแบบการจัดสถานักเรียนควรจัดแบบเจ้าหน้าที่โรงเรียนมากที่สุด

ความคิดเห็นว่าควรจัดน้อยที่สุดได้แก่ แบบรัฐสภาของประเทศ การปฏิบัติกิจกรรมส่วนใหญ่ในระดับมาก ได้แก่ โรงเรียนได้มีการประชุมชี้แจง และแจ้งให้คณะครูและนักเรียนทราบ สิ่งที่ทำปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยและน้อยที่สุด ได้แก่ โรงเรียนจัดสรรงบประมาณให้แก่สถานนักเรียน ปัญหาและอุปสรรคการจัดสถานนักเรียนพบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่มีมากที่สุดได้แก่ ความไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์และหลักการจัดสถานนักเรียน ปัญหาและอุปสรรคที่มีน้อยและน้อยที่สุดได้แก่ การจัดกิจกรรมสถานนักเรียน เป็นภาระจนกระทบกระเทือนการปฏิบัติงานในหน้าที่ปกติของครู

วีระศักดิ์ ศรีบุญ (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาปัญหาและความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร” เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบทัศนะของอาจารย์และนักศึกษาที่มีต่อปัญหาและความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ อาจารย์จำนวน 131 คน และนักศึกษาจำนวน 307 คน โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษามีในระดับปานกลาง อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า การเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษามีปัญหามากในเรื่องการให้ความสนใจในกิจกรรมนักศึกษาของอาจารย์ การให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของนักศึกษา การเข้าร่วมกิจกรรมขาดการตั้งใจที่ดีพอ นักศึกษาขาดความสนใจ ความเข้าใจ และไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรมของนักศึกษาและงบประมาณในการจัดกิจกรรมมีน้อย นอกจากนี้อาจารย์ยังเห็นว่า การเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษามีปัญหามากในเรื่อง กลุ่มนักศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมขาดการประสานงานและขาดการประเมินผลการจัดกิจกรรมที่ดีพอ ส่วนนักศึกษาเห็นว่าการจัดกิจกรรมนักศึกษามีปัญหามากในเรื่อง การขาดการสนับสนุนด้านอุปกรณ์อำนวยความสะดวกต่างๆ จากมหาวิทยาลัย และไม่ได้รับความสะดวกในการขออนุมัติเบิกจ่ายเงินในโครงการจัดกิจกรรมของนักศึกษา เมื่อทดสอบความแตกต่างพบว่า เพศของอาจารย์และนักศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และชั้นปีของนักศึกษา มีความคิดเห็นต่อปัญหาการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นต่อความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่า นักศึกษาต้องการเข้าร่วมในระดับปานกลาง อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่า กิจกรรมที่นักศึกษาต้องการเข้าร่วมมากคือ กีฬาน้องใหม่ กีฬาภายใน และกิจกรรมรับน้องใหม่ นอกจากนี้ อาจารย์ยังเห็นว่ากิจกรรมที่นักศึกษาต้องการเข้าร่วมมากคือ โครงการอาสาพัฒนาชนบท

ส่วนนักศึกษาเห็นว่ากิจกรรมที่ต้องการเข้าร่วมมากคือ การจัดนิทรรศการด้านศิลปของมหาวิทยาลัย และการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารสโมสรนักศึกษา เมื่อทดสอบความแตกต่างพบว่า อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นต่อความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และอาจารย์ที่เคยมีประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรมศึกษากับอาจารย์ที่ไม่เคยมีประสบการณ์มีความคิดเห็นต่อความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรอื่นๆ ได้แก่ เพศของอาจารย์และนักศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา และชั้นปีของนักศึกษา มีความคิดเห็นต่อความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมไม่แตกต่างกัน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการปรับปรุงองค์ประกอบที่มีผลต่อการจัดกิจกรรมของนักศึกษาเช่น การให้ความสนใจของอาจารย์ต่อกิจกรรมนักศึกษา การให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมของนักศึกษา การสร้างแรงจูงใจในการจัดกิจกรรม และการสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดกิจกรรม

ขึ้นอรณณ ภาวะพฤติ (2525) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ กลุ่มอาจารย์และนักศึกษาในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 620 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือแตกต่างกัน 1 ด้าน คือ ด้านลักษณะกิจกรรมของนักศึกษาที่จัดอยู่ ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในแต่ละวิทยาลัยครูไม่แตกต่างกัน ความคิดเห็นของอาจารย์เกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในแต่ละวิทยาลัยครูแตกต่างกัน 2 ด้านคือ ด้านลักษณะของกิจกรรมที่จัดอยู่กับด้านการดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา ความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมนักศึกษาในทุกวิทยาลัยครูแตกต่างกัน 1 ด้านคือ ด้านลักษณะของกิจกรรมที่จัดอยู่ ส่วนลำดับความสำคัญของปัญหาในการจัดและดำเนินงานกิจกรรมนักศึกษา อาจารย์และนักศึกษาเห็นว่าปัญหาอันดับ 1-3 ได้แก่ ปัญหา นักศึกษาไม่เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา อาจารย์ไม่เข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา การประเมินผลกิจกรรมไม่เหมาะสม และไม่มีการนำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงกิจกรรมนักศึกษา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรได้มีการปรับปรุงและเพิ่มเติมหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การจัดกิจกรรมนักศึกษาได้ผลยิ่งขึ้น หน่วยงานที่ต้องปรับปรุงคือ แผนกกิจกรรมนักศึกษา องค์การนักศึกษา แผนกบริการและสวัสดิการนักศึกษา ควรเพิ่มเติมหน่วยงานเกี่ยวกับคณะกรรมการที่ปรึกษาสโมสร ที่ปรึกษาชมรมและ

แผนกประชาสัมพันธ์กิจกรรม

จากการศึกษางานวิจัยดังกล่าว พอสรุปได้ว่า โรงเรียนเปิดกิจกรรมเสริมหลักสูตรอย่างหลากหลายตามแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเพื่อสนองความสนใจและความต้องการของนักเรียน นักเรียนมีอิสระในการจัดตั้งหรือเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชุมนุมกิจกรรม กิจกรรมในชุมนุมส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนกับครูและนักเรียนกับเพื่อน ช่วยให้นักเรียนรู้จักปรับตัวและทำงานร่วมกับผู้อื่นในระดับมาก นักเรียนมีความเห็นว่า ควรจัดสถานักเรียนแบบเจ้าหน้าที่โรงเรียนมากที่สุด โดยตัวแปรด้านเพศของนักศึกษาและอาจารย์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาและชั้นปีของนักศึกษา มีความเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรไม่แตกต่างกัน ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05

ปัญหาที่พบส่วนใหญ่คือ ครูไม่สนใจและไม่เข้าร่วมกิจกรรม ครูและนักเรียนไม่เข้าใจวัตถุประสงค์และหลักการจัดสถานักเรียน การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมายและรูปแบบการจัดกิจกรรมปรากฏในระดับน้อย นักเรียนขาดความสนใจและความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตร นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมขาดการประสานงานและขาดการประเมินผลการจัดกิจกรรมที่ดีพอ กิจกรรมที่จัดยังมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของนักเรียน เอกสาร สื่ออุปกรณ์ และงบประมาณมีไม่เพียงพอ เวลาและสถานที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดกิจกรรม และในการจัดกิจกรรมยังมีการเชิญวิทยากรมาบรรยายและการพานักเรียนไปทัศนศึกษาในระดับน้อย ซึ่งได้มีข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารโรงเรียนควรมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ควรมีการปรับปรุงการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพโดยเพิ่มชุมนุมให้มากขึ้น ขยายเวลาการจัดกิจกรรมเป็น 2 คาบเรียน ส่งเสริมให้นักเรียนร่วมมือในการจัดกิจกรรม สร้างแรงจูงใจและเพิ่มการสนับสนุนงบประมาณในการจัดกิจกรรม ควรมีการจัดอบรมและนิเทศคณะครูผู้รับผิดชอบการจัดกิจกรรมเพื่อสามารถดูแลการดำเนินการจัดกิจกรรมของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม และควรได้มีการปรับปรุงและเพิ่มเติมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมเพื่อให้การจัดกิจกรรมได้ผลดียิ่งขึ้น